

Intendentti Jorma Leppäahon suorittama koekaivaus
Huitistien pitäjän Sammunkylän Takkulan kartanon pihapii-
rissä 6/8 - 8/8 1951.

Huitistien pitäjän Sammunkylässä olevan Takkulan kartanon
omistajan Väinö Norrin puolesta toi hänen rouvansa Aino^{anna}
Norri 2. 8. 1951 museoon kaksi koverankuperää pronssista 600-
luvun rannerengasta, jotka olivat löytyneet päärakennuksen
alta (12835) viemärikanavaa kaivettaessa. Kummankin ranneren-
kaan sisällä kerrottiin säilyneen käsivarren luuta, joten
kysymys oli siis 600-luvun ruumishaudasta ulkopuolelta Eura -
Köyliön alueen. 4/8 matkustin paikalle suorittamaan tutkimuk-
sia.

Takkulan kartano sijaitsee Sammunkylässä samannimisen joen
eteläpuolella, paikassa, missä mainittu joki muodostaa mutkan
alitettuaan ns. Sammunsillan. Matkaa kartanosta siltaan on
vain satakunta m itäiseen suuntaan. Joki kiertää välittömästi
pohjois- ja itävuolella talon päärakennusta ja puutarhaa niin
että sen ja viimeksimainittujen väliin jää vain 20 - 30 m
levyinen kaistale korkeanveden aikana tulvan alle joutuvaa
maata.

Takkula on harvinaisen rikas vanhoista kansanperinteistä:
Sen kerrotaan olleen uhripaikan, vanhan hautausmaan ja kappe-
lin paikan ja sanotaan kartanon vaiheilla olleen myös
killantuvan. Killinen mainitsee (Kiinteitä muinaisjäännöksiä
Loimijoen kihlakunnassa) löytyneen vanhoja rahoja ja miekka.

Syksyllä 1940 Iikka Kronqvist tarkasti Takkulan, mutta ei voinut todeta mitään varmaa (kertomus hist. os. top. arkistossa). Kesällä 1947 suoritettiin päärakennuksen alla viemärin asennustöitä. Tällöin tavattiin ihmisen luita. Nils Cleve kävi paikalla, mutta hänellä ei ollut mahdollisuutta suorittaa varsinaisia kenttätutkimuksia (kertomus hist. os. top. arkistossa).

Tultuani paikalle saatoin havaita, ettei itse rakennuksen alla ollut mitään tehtävissä. Liikkumatila oli niin ahdas, että havaintojen teko olisi ollut tuiki vaikeata.

Ensimmäisen koekaivauksen suoritin kartanon portaitten edessä olevaan ruohoympyrään, jonka keskellä sijaitsee lipputanko sekä keinu. Paikalla oli harvinaisen paksu, (60 - 70 cm) nokea, tiilen sirpaleita sisältävä kulttuurimaakerros. Sen alla oli kova koskematon maakerros. Ruohoympyrä näkyi valokuvassa 1. Tutkimuksien tällä kohden heitin sikseen ja avasin kaivausalueen 6 m päähän pääportaita itään. Tulos oli heti positiivinen. Koekuoppa oli aluksi 1,5 c 1,5 m. Sitä jouduttiin laajentamaan eri suuntiin, joten siitä muodostui varsin epämuotoinen, kooltaan yli 4 m². Eteläisessä kulmauksessa osuttiin n. 40 - 65 cm syvyydessä irrallisiin ihmisten reisi-, sääri- ja käsivar-siluihin j.n.e. Kuten kartasta näkyi ne olivat hujan hajan ja alla oleva maa oli koskematonta hiesua. Luut ovat ehkä peräisin aikaisemmista uudelleen kuopatuista hautauksista. Olin joutunut matkalle ilman punnituskonetta, joten syvyysmittaukset oli suoritettava metrimitalla tähtäämällä muutaman metrin päästä pintamaan reunaan. Tämä kävi kuta-

kuinkin päinsä, sillä pintamaa (piha) oli käytännöllisesti katsoen aivan tasaista.

N. 65 cm syvyydessä alkoi näkyä suunnilleen keskelle koekaivausta osuvan itä-länsi-suuntaisen haudan pään "kuvaa". Sitä ryhdyttiin seuraamaan ja koko haudan kuva paljastui. N. 85 - 100 cm syvyydessä alkoi näkyä nelisivuisen arkun reunoja n. 1 cm levyisinä juovina. Reunan kuvat olivat miltei kauttaaltaan selvät pohjaan asti, joka oli keskimäärin n. 100 - 110 cm syvyydessä. Arkun säilynyt korkeus oli siten n. 10 - 25 cm. Arkun nauvoja oli kaikkiaan 7, joista 5 länsipuolisessa päässä. Molemmat itäpuoleisen pään nauloista olivat ilmeisesti kannen naulaukseen käytetyt. Toinen olikin kärki suoraan alaspäin, syvyyden ollessa vain 98 cm. Toinenkin oli samassa syvyydessä, kärki sivulle päin. Tämänkin naulan täytynee olla arkun kannesta. Länsipäässä arkun päätylauta oli ollut naulattu kahdella naulalla sivulautaan. Vasemmassa kulmassa oli vain yksi naula. Keskellä olevat naulat löytyivät syvyydestä 105. Niistä en uskalla sanoa ovatko ne kuuluneet pohjan vai kannen naulauksiin. Mahdotonta ei ole, että toinen kuuluu toiseen ja toinen toiseen. Pääluetelon naula n:o 5 on siitä erikoinen, että se on ns. hokkinaula. Vainajan vasemmalla puolen oli pieni veitsi (n:o 11) terä ylöspäin. Veitsen kahvasta oli jäljellä lahoa puuta. Vainajan kaulalta ja molemmilta olkapäiltä löytyivät pronssiset hevosenkenkäsolkjet. Soljessa on kiinni runsaasti tekstiilijätteitä. Puujätteet solkien alla ja päällä todistavat, että vainajan arkussa on ollut puupohja ja -kansi. Olkapäiden kohdalta todetut kummatkin soljet ovat epäilemättä olleet hameen olkamuksia koossa pitäneitä. Kysymyksessä on

siis naisen hauta. Kuten pitkittäisprofiilista näkyy arkun jalkopään puoleinen päätylauta on painunut jonkunverran kasaan. Vasemmanpuolinen sivulauta näyttää jalkopäässä ulottuneen ainakin 15 cm ulospäin.

Vain pari m koealueesta koilliseen eli rakennuksen pituus-suuntaan löytyi heti pintahiekoituksen alta 25 - 30 cm syvästä rinnakkain kaksi huonokuntoista pääkalloa. Ne ovat epäilemättä peräisin jostain varhemmin tuhotuista haudoista ja maahan uudelleen kuopatut. Kohtaa ei ruvettu tutkimaan syvempään. Sähkötolpan kohdalta, joka sijaitsee 6 m koealueesta ja 4 m rakennuksen päädyistä ja aivan päätylinjalla oli tilanomistaja Norrin ilmoituksen mukaan pylvästä pystytettäessä löytnyt ihmisen luita. Merkityt pääkarttaan ja pylväs näkyy valokuvassa. Pääkallolöytöjä on merkitty karttaan vielä kaksi. Toinen löytyi viemäriä tehtäessä keittiön v. 1947 keittiön alta (tai mahdollisesti jo keittiön viereisen huoneen alta.) Tämän löydön perusteella Cleve kävi paikalla. Toinen pääkallo oli löytnyt kellarin raunion viereistä sannasta läheltä nykyistä suodatinkaivoa. Tämä pääkallo oli löytnyt toista viemäriputkea kesällä 1951 laskettaessa.

Aivan erittäin mielenkiitoisen ryhmän muodostavat paikalta löytyneet häränluut. Puutarhasta rakennuksen koillispuolelle kuistin kohdalta, siitä n. 4 m päästä oli löytnyt joitakin vuosia sitten maahan kuopattuna yhdestä kasasta nuoren n. 1 vuotiaan härkämullikan luut, kuten tilanomistaja Norri vanhana maanviljelysmiehenä ne arvioi. Viime kesänä uutta viemärikanavaa kaivettaessa aivan samanlaiset luut olivat löytyneet samoin yhtenä kasana ja muutaman kymmenen cm syvyydestä miltei kohdasta, jossa kanava tulee ulos rakennuksen

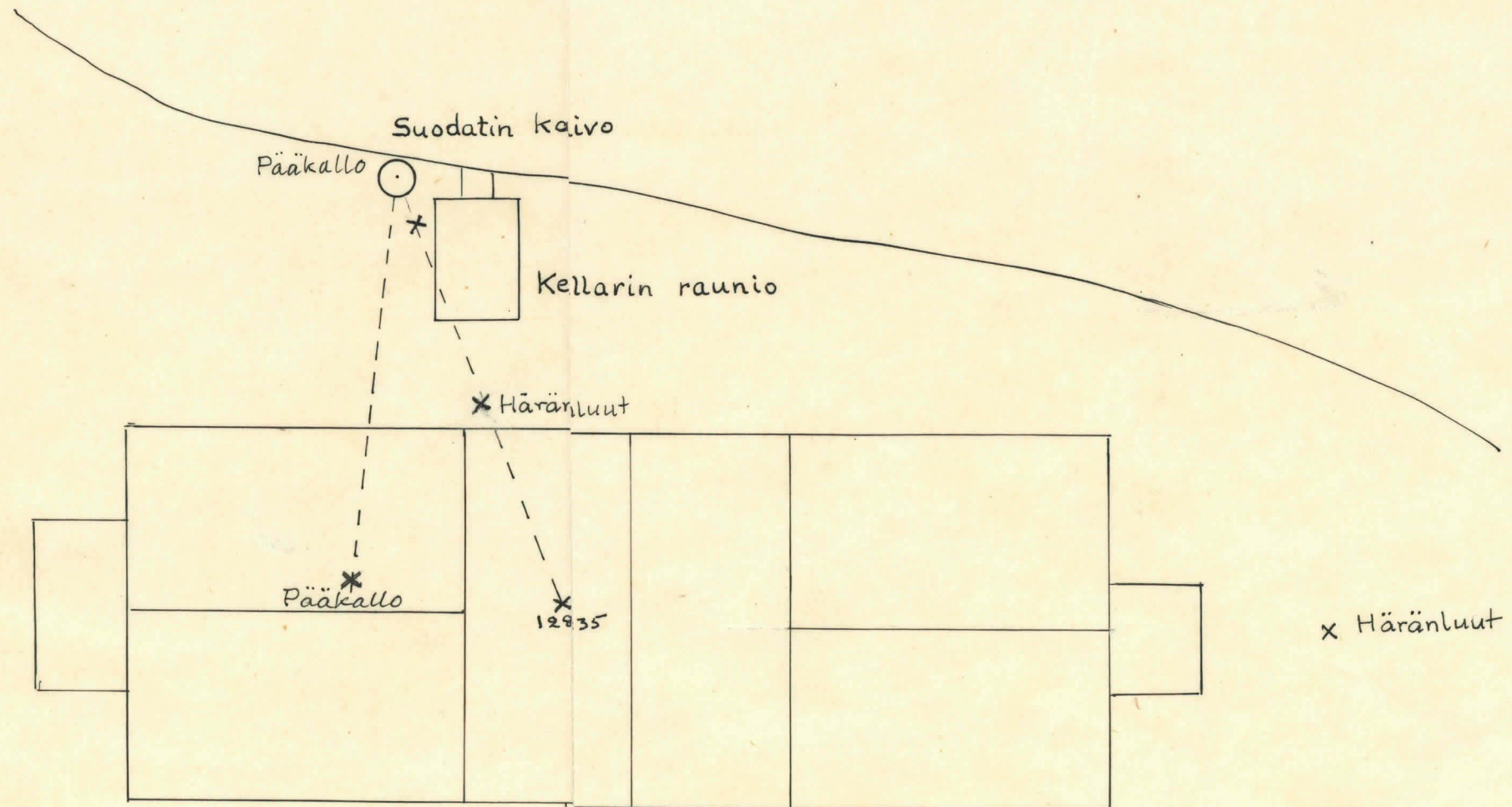
alta. Takkulasta kerrotaan, että se on ollut vanha uhri-
paikka. Tällöin luut saattaisivat olla vanhojen härkäuhrien
muistoja ja siten suorastaan ensiarvoisen tärkeitä.

Paikalta on siis yksi ruumishauta 600-luvulta ja toi-
nen n. 1100 vaiheilta. Mahdotonta ei ole, että jatkokaiva-
uksissa voitaisiin todeta yhtäjaksoista ruumishautausta mero-
vinkiajasta ristiretkien aikaan asti, Eura - Köyliön tapaan.
Tämän probleeman ja mahdollisen uhripaikan selvittely ovat
mielestäni otettava osaston tai yliopiston tutkimusohjelmaan.
Suurin ja parhain osa kalmistoa jää tietenkin kartanon
päärakennuksen alle. Ulkopuolella on kuitenkin vallan riittä-
vän paljon koskemattomanakin säilynyttä.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 1952.

Jorma Leppäaho

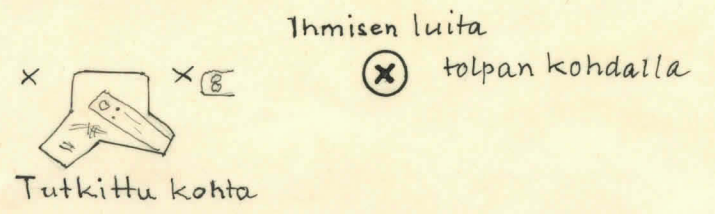
Sammunjoki

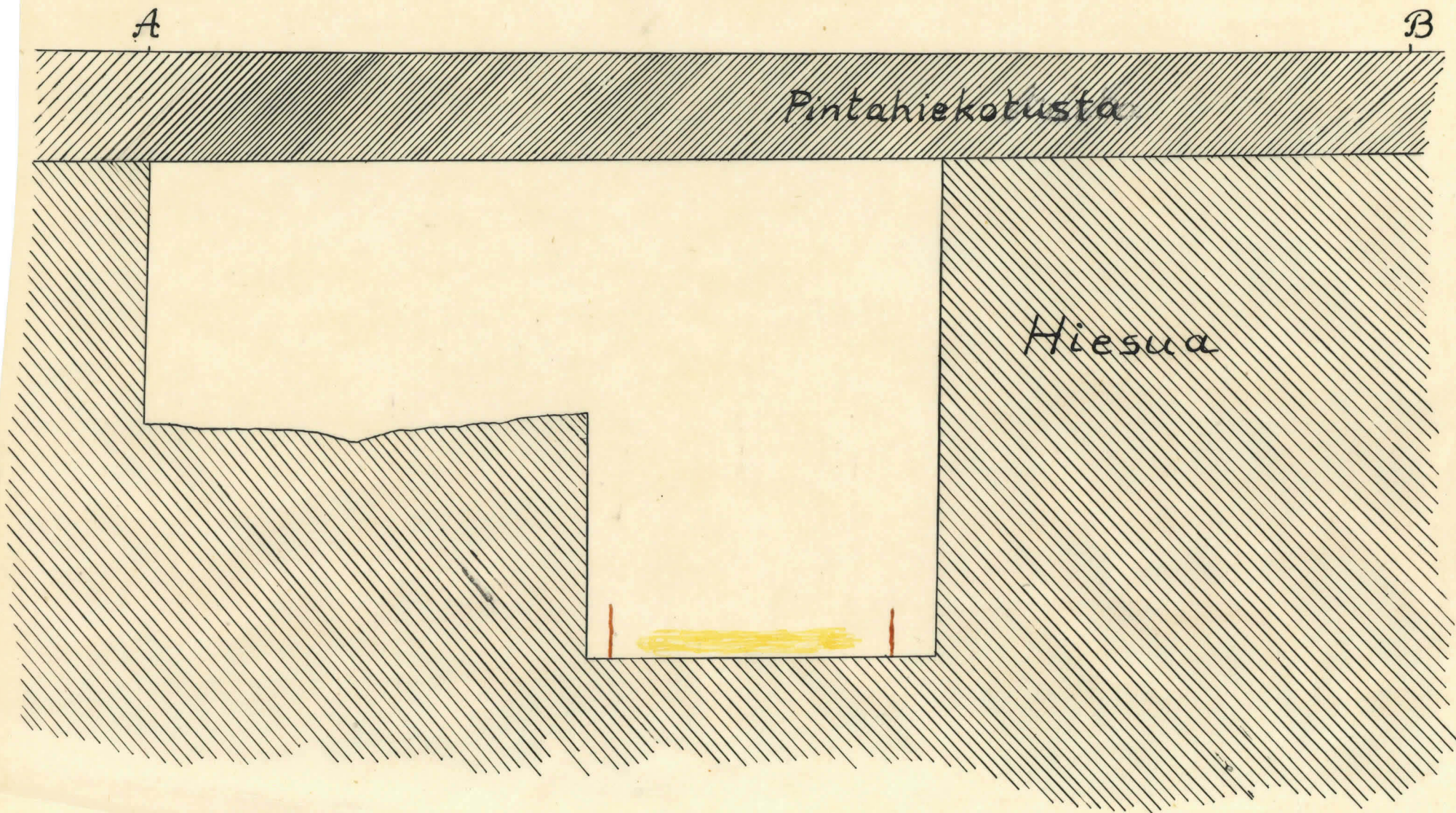
mittinen, Sammunkylä,
kkulan kartano.

Leppäaho. 1951.

200

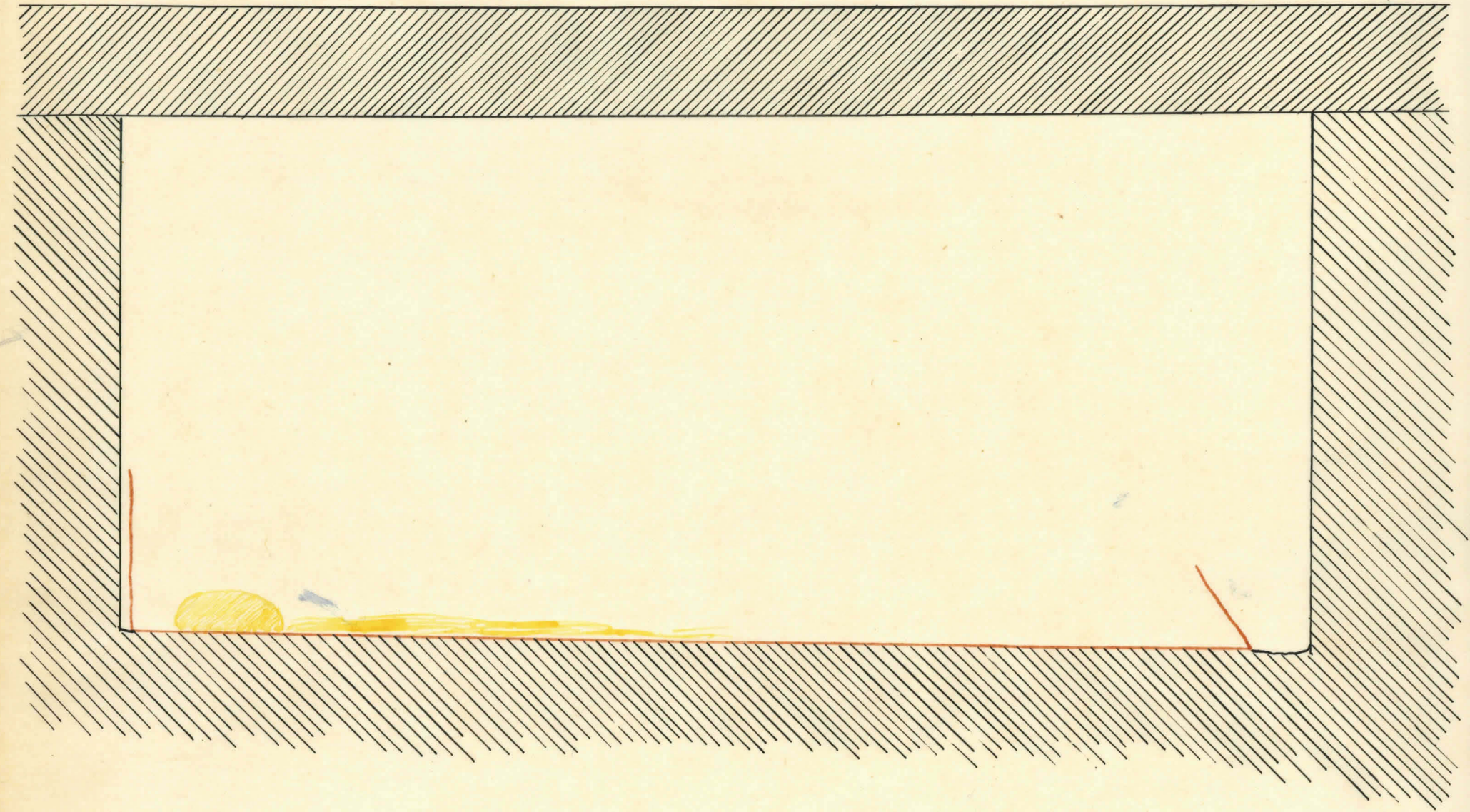

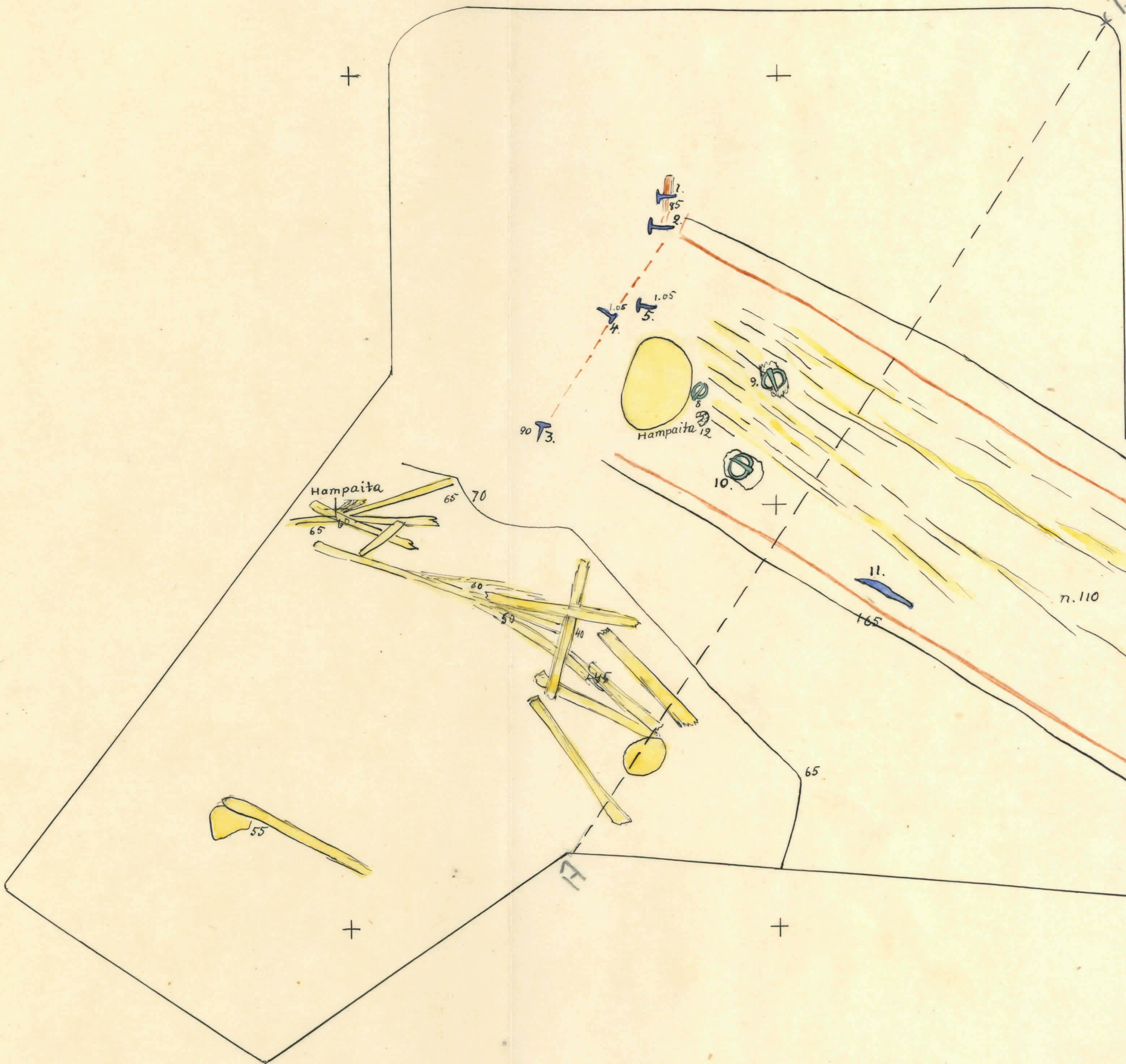
Profiili Huittisten Takkulan kartanon portaiden vieressä olleesta
haudasta. J.L. 1951.
1:10

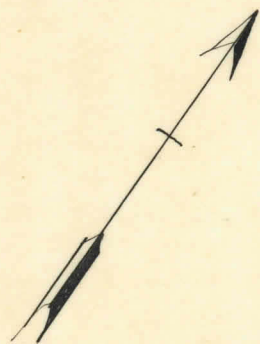
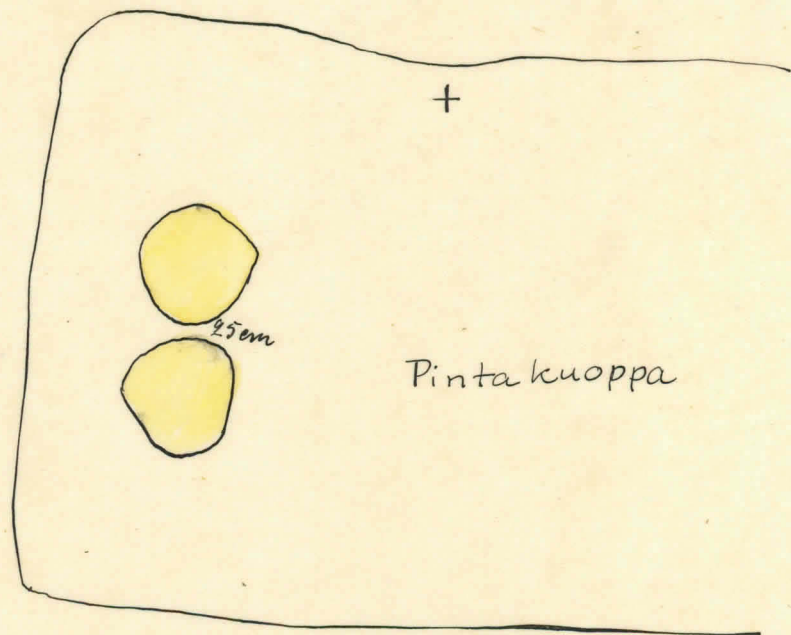
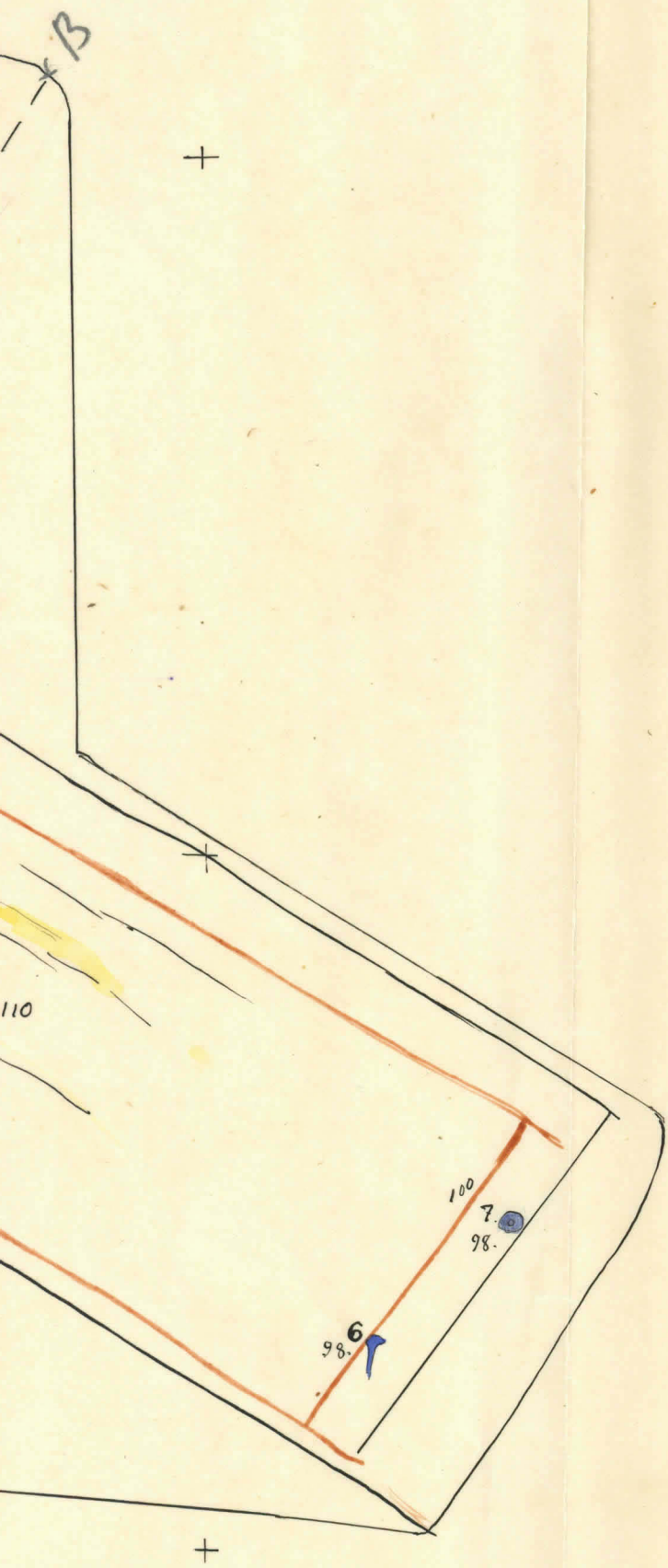

Profiili Huittisten Takkulan kartanon portaiden vieressä olleesta
haudasta (Pitussuunta). J.L. 1951.

1:10

Huittinen, Sammunkylä,
Takkulan kartano.

J. Leppäaho 1951.

1:10

L. n. 16904

Huittinen, Sammu,
Takkulan kartano.

Päärakennus, edessäolevan keinun vieressä suoritetun koekaivaus oli negatiivinen. Oikealla Takkulan isäntäväkeä. Heidän kohdallaan on koekaivauksen paikka. Valok. suunnalta pohj.-luode.

Päärakennus luoteeseen valokuvattuina. Edessäolevan sähköpylvään pystytystöissä löytyi aikoinaan ihmisen luuta.

L. n. 16905

L. n. 16906.

Takkulan kartanon
vanha, komea kellikko
"tapuleineen".

J. Leppäaho 1951.